

tantur: et ante tribunal iudicis congregantur tunc due dant sententia. vna pro electis: et altera pro reprobis. Prima erit ista. Venite benedicti. Secunda Ite maledicti. Per primam sententiam electis ineffabilis gloria. per secundam reprobis interminabilis miseria ad iudicatur. Est autem electorum gloria ineffabilis propter tria. scilicet propter omnium bonorum generalem influentiam. totalem sufficientiam. eternam permanentiam. Primo dico propter omnium bonorum generalem influentiam: quia dei patris: dei filij: dei spiritus sancti: omnium angelorum et omnium sanctorum gloria in nos fluit. Hinc per ysa. lxx. dicit. Delictis affluens ab omni moda gloria dei. Secundo erit gloria ineffabilis propter totalem sufficientiam quia gloria que ab omnibus fluit: in nos totos fluit ut non sit dare punctum in corpore et anima quod non hac gloria repleat. Hinc iterum ysa. lxxij. dicitur. Deserta tua et solitudines tue et terra ruine tue angusta erunt pre habitatoribus. et dicet in auribus tuis. angusta tuis est locus: fac spacium ut inhabites. Tercio erit ineffabilis propter eternam permanentiam. quia lux perpetua lucebit sanctis suis. Sic e converso reprobis erit ineffabilis miseria propter predicta tria scilicet propter generalem omnium malorum influentiam. totalem sufficientiam. et eternam permanentiam. Primo dico eorum miseria erit ineffabilis propter omnium malorum influentiam. Omne enim malum influat super eos. Quod Deutro. xxvij. dominus comminatur cum dicit. Uniuersos languores et plagas que non sunt scripte in volumine legis inducet dominus super te. Secundo reproborum miseria erit ineffabilis propter totalem sufficientiam. quia in toto corpore et in omnibus membris pariter et in anima hac miseria sustinebunt. Tercio erit ineffabilis propter eternam permanentiam. Unde ysa. Ignis eorum non extinguetur. nec vermis eorum morietur. Sequitur tertium principale. scilicet sic enim fiet et tuum. In quo promittitur ne ad ruz districtum iudicium nisi optime muniri veniam. Propter quod sciendum quod sunt tria genera exercitiorum. que huic districti misericorditer nos subducunt. scilicet si nosmetipsos in hac vita districte iudicamus: si offensas remittamus:

Gloria ineffabilis propter tria

Reprobis ineffabilis miseria propter tria

et si iudicium primorum ordinam. Nam de primo dicit apostolus. Si nosmetipsos diiudicabimus non utique iudicamur. Seru. Nihil aliud a nobis exigit deus. ratum dicam iniquitates nostras et iustificabit nos gratis ut gratia commendet. Diligit enim deus aiam que sine intermissione diiudicat semetipsam. idque iudicium non nisi propter nos a nobis exigit. quia si nos ipsos iudicamus non iudicabimur. Sed non facile quis credat iudicio suo. nec sufficit ut quis se iudicet sola lingua dicens. Ego me peccatorem iudico. me peccatorem esse cognosco. Sed ad verum iudicium requiritur triplex testis: testante domino. In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. scilicet testis cordis. profunde contritio. testis oris fidelis confessionis. testis operis commensurate satisfactionis. et hoc iudicium a nobis exigit deus: in eo quod dicit Joban. vij. Nolite firmi facere iudicare: sed iustum iudicium iudicate. Quod si vnus illorum testium defuerit: dicit nobis de illud sapient. vij. Non recte iudicastis. Secundum quod huic districto iudicio nos subducit est iniuriarum siue offensionum remissio. per quod supra modum dominum placamus. Unde Luc. vi. Dimittite et dimittimini. Item Mat. Si dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis celestis pater delicta vestra. quod si non dimiseritis: nec pater celestis dimittet vobis peccata vestra. Eccl. Relinque primo tuo nocenti te et tunc de peccanti tibi peccata soluentur. Tercium est ut primum nostrum de malis non iudicemus. Hinc dominus. Nolite iudicare ut non iudicemini. in quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Si ergo hec tria exercitia tanquam tres nuncios promittimus: pacem nobis impetrat ut misericorditer iudicemur. Prestante domino etc.

CIL De sancto Martino. fmo. j. **O**culis ac manibus in celum semper intet. Verba sunt ecclesie beati Martini de vite sanctitate promedans: dicere Greg. Sanctorum exempla aios audientium accendunt ut videant que ab eis fortia facta sunt et valde sibi imitantur. Verba ergo propolita maxime

sanctitatem glorioſi huius principis nobis inſinuāt. ppter quam nobis vermiculis vili- bus merito indignamur. que ideo deuotio- ni audientiū pponim⁹. vt p hoc vtrūq; cone- mur erigere cuput: ⁊ reprimendo tenuiter imi- tari. Ad qđ faciendum verba ppoſita primo exponamus: vt cognito intellectu verborum ſciamus quomō ipſum imitemur. Sancta ergo eccleſia cōmendat ſanctum Martinū ⁊ q̄ oculis ac manibus ſemp fuerit intentus in celum. Per oculos autem deuotiōem et intentionē accipimus. per manū autē ope- rationem. Nam de oculo deuotiōis dicitur in Cantic. Vulneraſti cor meū ſoror mea in vno oculoꝝ tuorum. hoc eſt in oculo deuoti- onis. De oculo deuotiōis dicitur Mat. ⁊ Luc. Si oculus tuus ſimplex fuerit: totū corp⁹ lucidum erit. quia ab intentionē om- nia opa nra tenebroſa vlenā luminofa iudi- dicantur. Quicquid enim agant homines in tē- tio iudicat omnes. q̄ etiam per manū ope- ratio deſignetur: di. ēte Grego. Quid per manū niſi operatio deſignatur. Eſt ergo ſen- ſus ppoſiti thematis. Beatus Martin⁹ to- ta deuotiōe in celo verſabatur: ⁊ cum hoc per intentionē omnia ſua opera in celū ſimili- ter ordinabat: vt nihil vnq; ppter ſe: ppter homines: propter mundū faceret: ſed omnia propter deū. Sic breuiter patz quomō iſte ſanctus oculis ac manibus ſemp fuerit in- tentus in celū. Cui ſimile eſt illud qđ de ce- teris cōfeſſoribz dicit. Iſte ſanct⁹ digne ver- titur in memoriam hōimꝝ. vſq; cogitationē ⁊ auiditate in illa eterna patria cōuerſatus. Qđ enim hic dicitur oculis ac manibz: hoc illis dicitur cogitationē ⁊ auiditate. Expoſi- tis ergo p̄dictis verbis nunc pponendū eſt quomō ipſum imitari debeamus: vt ſi glo- ria eius participes eſſe cupim⁹. vīaz per quā venit ad gloriam non reculem⁹: vt ⁊ nos poſſimus gloriari in domo: dicentes. Ocu- li mei ſemper ad dominū rē. Ceterum qz ne- mo repente fit ſummus: nec ſine quibuſdā medijs oculos noſtros ſemper in celo tene- re poſſumus. ideo oculi noſtri in inferioribz iſtis acuendi ⁊ aſſuefaciēdi ſunt: vt tandem aliquādo ipſos tanq; quibuſdā gradibus (duce gratia) ad deum ſemper erigere valea-

mus. **P**rimo ergo oculos noſtros cum manibus. i. deuotiōem noſtram ⁊ intē- tionem ⁊ omnē operatiōem retro nos diriga- mus. ſecundo ante nos pſpiciamus. tertio infra nos videamus. quarto intra nos inſpi- ciamus. quinto a dextris ⁊ ſiniſtris circūſpi- ciamus. ſexto ad celum oculos erigam⁹. ſe- p̄mo oculos ipſi deo quātum poſſum⁹ inſi- gamus. **H**ec pſequentes per ordinē primo oculos noſtros poſt tergum ſuper mala que cōmiſimus reflectam⁹. deuotiōem profunde penitentie cum intentionē ⁊ operatione in ſa- tisfactionis ſacrificiū offerentes. Cito enīz proficimus ſi exercitijs noſtris rectum ordi- nem imponam⁹. qđ facere monemur Leui- ti. Juſte qđ iuſtu⁹ eſt exequaris. taliter hec agentes vt ante omnia per oculū deuotiōis peniteamus: cōſiderātes intimo dolore que qualia ⁊ quāta ſint cōmiſſa. ⁊ tunc per oculū intentionis omnia noſtra opera in ſatis- factionem taliū iuſto ordine dirigamus: ita vt ſi fieri poterit ſingulis peccatis ſingulas deuotiones penitentie tribuamus. Qđ facie- bat Hieremias cum peccata populi deplo- rabat: dicens. Diuiſiones aquarum deduxit oculus me⁹. Quod exponēs Grego. di- cit. Diuiſas quippeꝝ oculis lachrymas de- ducimus: cuꝝ ſingulis peccatis diſpartitas lachrymas damus. Hunc reſpectū iuſte fi- guratuz legimus Exo. xiiij. vbi dicit. Egre- diētes filij iſrahel de egyp̄to leuauerūt oculos ſuos et viderunt egyp̄tios poſt ſe et tū- muerūt valde. clamauerūtq; in celū. Per egyp̄tios enim qui tenebre interpretantur ſi- gnant peccata. que cum tot ⁊ tanta videm⁹ nos inſequi: merito timemus ⁊ clamamus ad dominū. Hunc ergo reſpectū tam diu cō- tinuemus: quouſq; domin⁹ miſertus noſtri dicat nobis illud yſa. Ego releui vt nubes iniquitates tuas: ⁊ quaſi nebula peccata tua. Sed quid p̄deſt remiſſio peccatorū: niſi de- tur nobis grātia cōtinendi. Secundo ergo oculos cum manibus ante nos in dei iudi- cium dirigamus: cogitātes q̄ diſtrecte pro peccatis ſingulis ⁊ maxime poſt remiſſionē iteraris a deo iudice iudicam⁹. q̄ in numero pōderet mēſura oīa exoluere nos oportz Ec- cl. xij. De oī errato adducz te de⁹ ad iudiciū

Q si aperis oculis videremus: peccata cū
 summa diligentia caueremus. **Q**uis enim
 nisi mētis inops a iudeo mutuaret obulum
 vt iu breui pro eo redderet marcā auri: aut
 quis pro delectatōe momentanea penam lon
 gissimā: & cum hoc grauissimā sustineret?
Hinc Sapiens. Minimū pro magno pla
 ceat tibi: ac si dicat. Minima pena in resistē
 do placeat tibi pro magno. i. plusq̄ magna
 pena in luendo. **C**um ergo vicijs & iam di
 missis peccatis itē impugnamur: p̄sensūs
 nostros fortiter teneamus: dirigentes ocu
 los cum manibus ante nos ad dei iudiciū
 atq̄ dicentes illud **Ap̄li.** Horrendū est in
 cidere in manus dei viuentis. **Q** si postea
 daretur iterū gratia penitendi: multo tamē
 facilius cauetur peccatū q̄ emendat. opoz
 ter enim hominē per multa trahi anteq̄ pec
 catū penitus destruat. **P**ropterea **Ambrōs.**
dicit. Facilius inueni eos qui innocentiā ser
 uauerunt q̄ qui dignam penitentiā egerūt.
Tanta enim mala incrimimus ex peccato q̄
 raro vnq̄ ad plenū emendatur. **Q**uō figu
 ratum legim⁹ in veteri testamēto. quia licet
 templū domini post primā destructiōem fu
 isset sepius reparatū: nunq̄ tamē fuit ad de
 corem pristinū reformatū. **V**erū quia post
 peccatorū emendationē & post eorūdem ces
 sationem iam inter amicos dei incipim⁹ cō
 putari: ideo necesse est vt in signū eiusdem
 amicitie incipiam⁹ a dño rāq̄ filij charissimi
 flagellari. **S**ic em̄ angelus dixit ad **Thobi**
am. xij. Quia acceptus eras a domio: neces
 se fuit vt temptatio p̄baret te. **E**t de **Abra**
ham dicit Iudith. viij. Abraham per mul
 tas tribulatiōes p̄batus: amicus dei factus
 est. **E**t ideo vt hic dñi flagella virtuose & cū
 patientia sufferamus: necesse est vt oculos
 iterū alibi inflectam⁹. **T**ercio ergo
 oculos euz manibus infra nos in infernū cū
 multa sollicitudine dirigamus. vt si amara
 videatur flagella dñi: cogitem⁹ melius est
 vt hic castigem⁹ q̄ in inferno eternaliter dā
 nemur. dicentesq̄ in singulis flagellis illō
Judith. viij. Omnes qui temptatiōes non
 susceperūt cū timore domi exterminati sunt.
Non ergo vltiscamur nos pro his que pati
 mur: sed reputātes peccatis nostris hec ipsa

minora esse supplicia flagella dñi: quasi ser
 uo domini qui corripimur: ad emendationē
 non ad perditionē: misericordiam euenisse
 credamus. **Q**ui enim vt ait **Job. vj.** timet
 pruinaz irruet super eum nix. **C**um ergo fla
 gellamur a domio: dirigamus oculos cum
 manibus infra nos ad penas inferni: dicen
 tes cum gaudio. **M**elius est hic purgari q̄
 illic eternaliter cruciari. **I**psa enim flagella
 certum dant indicū q̄ inferni supplicia eua
 dem⁹. **Q**uia vt ait **pp̄ta.** non cōsurgit du
 plex tribulatio. **D**icereq̄ nobis deus. **A**ffli
 xi te & non affligam te vltra. **H**ostis autem
 noster dyabolus videns nos per peccatorū
 remissionem et per eorū cessationem pa
 riterq̄ per domini flagellatiōem non soluz
 erutos a sua potestate: sed longe ab eo alie
 natos: acius incipit nobis insistere: instans
 contra nos omnia huius mūdi delecta
 bilia. per que tanq̄ per machinas fortissime
 nos impugnat: imitens nobis tales & simi
 les intoxicatas immissiones. quid facis & pres
 sentem vitam vis perdere & futurā? **Q**uar
 to ergo oculis ac manibus totum hunc mū
 dum cum suis appendicijs cōspiciam⁹: cau
 te estimātes quid omnia que mūdi sunt ha
 bita proficiāt: quid nō habita noceant. & in
 uenim⁹ q̄ habita nocent plurimū quia dei
 amicitia perdim⁹: & per cōsequens omne bo
 num: dicit **Jaco. iij.** **Q**ui vult amic⁹ esse hu
 ius seculi inimicus dei cōstituit. **I**nimicos
 autem eius deus percunt in posteroa & op
 probrium sempiternū dabit eis. vt ait **p̄s.**
Sperata autem p̄pter deum multum profici
 unt. q̄ p̄ eis nobis omne bonū cōmutat: do
 mino p̄mittente. **M**at. xij. **O**mnis qui reli
 querit fratrem & sororez: patrē & matrē: do
 mos aut agros p̄pter nomen meū: centū ac
 ci. & vitā eter. possi. **Q**uō exponens **Augusti.**
dicit. **O**felix cōmutatio. petrus reliquit om
 nia vana & accepit omnia bona. **N**am de his
 vanis dicit **Salomon Eccli. j.** **U**idi cūcta
 sub sole & ecce vniversa vanitas. **Q**uā autem
 pro his accepit omnia bona facile ostendit.
 quia accepit deuz in quo est veraciter omne
 bonum. **Q**uam cōmutationē si vt vete est
 luculenter perspicim⁹: facile cōtemnim⁹ vni
 uersa saltem iudicio ratiōis. **E**t licet homo ex

intelligi. qz q̄diu hic mortaliter uiuif: uide/ri per qualdā imagines deus potest. sed per ip̄az nature sue speciē nō potest. vt aīa p̄ gra-
tiam sp̄s sancti afflata: p̄ figuras qualdā de-
um uideat. sed ad ip̄az vim ei⁹ essentie nō p̄-
tingat. **Hinc Bern.** Quicqd̄ de dei uisioe
fidelibz hic impartit: speculū est ⁊ enygmā-
tantū distās a futura uita quātuz a ueritate
fides: tēpus ab eternitate. ⁊ hoc ip̄m breui-
ter ⁊ raptim. **Qd̄ bene Job xvj. insinuat: di-**
cens. Ad deū stillat ocul⁹ meus. Nam noīe
stille modicitatē ⁊ raritatē hui⁹ cōtemplati-
onis insinuat. Quid ḡ agendū sit in hui⁹ cō-
templatōis difficultate: docet Bern. dicēs.
Hi qui soli deo uacāt p̄siderāt quid sit deus
in mūdo: quid in homibz: quid in angelis:
quid in seip̄o: quid in reprobis. Est em̄ mū-
di rector ⁊ gubernator. hōim benefactor ⁊ li-
berator. angeloz sapor ⁊ decoz. in seip̄o prin-
cipiū ⁊ finis. i reprobis terror ⁊ horroz. Est
ḡ in creaturis mirabilis. in hominibz ama-
bilis. in angelis desiderabilis. in seip̄o incō-
prehēnsibilis. in reprobis intolerabilis. Si
ergo his septē p̄sideratōibz oculis deuotōis
⁊ intentōis cū manibz op̄atōem intēti fide-
liter fuerimus: uitā nostrā ducimus ad p̄fe-
ctum. Hec ergo circūspectio p̄figurata legi-
tur Ezech. ubi dicit̄ de sanctis animabz. q̄
erāt plena oculis ante ⁊ retro. Qd̄ exponēs
Greg. di. Corpa sanctorz aīaliū idcirco ple-
na oculis describunt: qz sanctorz actio ab om-
ni pre circūspecta est bona desiderabilē p̄ui-
dens: mala solerter cauēs. Caute ergo inui-
gilant vt se vndiqz aspiciāt. vbiqz custodiāt
aut ne mala p̄p̄erea ip̄a apperāt: aut hec ea-
dem sub specie bonoz agāt: aut se uirtutes
mentiant. De his septē circūspectiōibz
ad huc dicit̄ Zacha. vj. Septē oculi erāt su-
per lapidem vnū.

CLIII. De eodem sermo. ij.

Martinus. Dicit

Greg. Martyres esse possum⁹
etiā si nullo p̄cipientiū ferro tru-
cidamur. Qd̄ nō solū huius autoritatis in-
sinuatōe: s; ⁊ gloriofi istius p̄fessoris nomis
interpretatōe cognoscim⁹ euidēter. Dicit em̄
Martinus q̄si martyr vnus. qz cuz cōfessor

fuerit ⁊ tñ martyr dicit: quid aliud nobis i-
nuitur nisi q̄ sine effusioe sanguinis meri-
tum martyrii cōsequi possum⁹ apud deum?
Uñ ecclesia de isto p̄fessore cātat. O sanctis-
simā aīa: quā ⁊ si gladius p̄secutoris nō ab-
stulit: tñ palmā martyrii nō amisit.
Quibus aut̄ exercitijs hoc possit fieri: scien-
dum q̄ tres habit⁹ rez possidet oīs homo. s.
res. corpus. ⁊ animā. quoz tria sup̄ma exer-
citia uero martyrio equipollēt. Sūt em̄ isto-
rum sup̄ma exercitia tā difficilia: tā ardua:
tam sup̄ modū laboriosa. vt sanguinē quem
martyres effuderūt gladio: macie squaloze
⁊ inedia attenuēt ⁊ p̄sumēt. Hec p̄ ordinez
p̄sequētes: primo dico q̄ sup̄mū exercitiūz
qd̄ per res ⁊ in rebus deo possumus exhibē-
re: cōsistit in plena omniū rez ⁊ p̄cissima
denudatiōe. vt uidelicet p̄mpta uoluntate ⁊
opis ueritate oīa bona t̄p̄alia plene et p̄fecte
⁊ itegre relinquam⁹: nudi nudū x̄pm fidei-
ter imitātes. vt cū attestatōe cōscientie dice-
re possum⁹ cū ap̄lo. Ecce nos relinquit⁹ oīa
⁊ secuti sumus te. x̄re paup̄ati cū affectu et
effectu nos totaliter imergentes. Hanc aut̄
paup̄atez tribz app̄dictijs ueraciter p̄solue-
mus. s. in p̄funda cordis hūilitate. despecta
⁊ abominabili cōtemptibilitate. dura ⁊ aspe-
ra penalitāte. De primo scz humilitate mo-
ner nos dñs Eccl. vj. Nūlia ualde sp̄m tu-
um. qz de hūilitate tanqz de radice pullulat
omne bonū. Omnes em̄ qui vnqz deo pla-
cuerūt sūt eius grāz p̄ hūilitatē p̄secuti quā
ipse de⁹ qui omniū sanctorz suor decoz est et
gloria: in seip̄o discipulis suis ⁊ in illis po-
suit nobis: dicēs. Discite a me qz mitis sum
⁊ hūilis corde. Quod exponēs Bern. dic.
Sublimis est deus sed nō ita tibi p̄ponitur
sed eius hūilitas in imitatōis nobis p̄poni-
tur exemplū. Si em̄ seip̄m nobis in sua sub-
limitate p̄poneret: quis cū taliter posset imi-
tari? S; nihil nobis facilius qz sequi ip̄m
in hūilitate. maxime cū omnia nostra q̄ raz
in affectibz qz in defectibz ⁊ etiā in effectibus
habemus: ad hūilitatis nobis uirtutē peni-
tus obsequam⁹. Seq̄mur ergo deū in hūi-
litate quē nec in sanctitate nec in charitate se-
qui possumus. seq̄mur eū in his in quibz fa-
cilime possumus. i. in suis hūilibus: quez in